

RAZVOJ DRUŠTVA I KINEZILOGIJA

1. UVOD

Ovaj rad tematizira problematiku razvoja ljudskog društva i permanentne tranzicije društvenih sustava, posebno se usredotočujući na suvremene sustave i njihove izazove. U kontekstu dostignuća suvremenog doba i tekovina zapadne civilizacije sagledavaju se mogućnosti kineziologije, kao teorijske i praktične discipline.

2. DRUŠTVENI SUSTAVI

Razvoj i organizacija društvenih sustava kroz povijest u mnogome su ovisila o proizvodnim sredstvima i stupnju razvoja ljudske svijesti. Međutim, usprkos razvoju znanosti i društvene prakse uočavamo kako još uvijek nije osiguran jedan univerzalan model organizacije i razvoja društva iako su istražene i prezentirane manje-više sve činjenice ključne za stabilnost društva i njegov razvoj: znanost, ekonomija, politički sustav, stanovništvo, običaji, moral, religija, pravo, tradicija i priroda. Kočević uočava kako je to donekle i razumljivo budući da jest društvo određeno spomenutim faktorima, ali se oni javljaju u različitim omjerima i s različitim intenzitetima. Ti omjeri i intenziteti ključni su za stvaranje društvenih odnosa, vrijednosnih, ekonomskih, političkih, socijalnih i kulturnih sustava (Kočević, 2012, 13).

Rečeno upućuje na činjenicu kako je društveni sustav po svojoj strukturi jedan od najslabijih sustava kojeg čini mnoštvo različitih odnosa (Lozina, 1994). U slučaju promjene nekog društvenog sustava uvijek dolazi do promjena shvaćanja i odnosa, mijenjanja čovjeka i njegovih navika, stvaranja nove društvene svijesti i ponašanja (Šimundža, 1993). Dakle, skup procesa u područjima ljudskih djelovanja koji mijenjaju postojeće stanje naziva se društveni razvoj (Štambuk, 1989). Svakako je poželjno da se promjene događaju kao kontinuirani slijed događaja, a ne kao nasilni prijelazi i revolucije. Danas govorimo o senzibiliziranju mišljenja kao mogućnosti za bezbolnu tranziciju društvenog sustava.

Valja imati na umu i to kako materijalna osnova u društvu utječe na stil života i to tako da želja za ekonomskom stabilnošću negativno utječe na zadovoljavanje ostalih potreba (Miljenović, 2013). Svojedobno su velike društvene promjene bile potaknute procesima industrijalizacije i urbanizacije. To su po svojim socijalnim

posljedicama izuzetno složeni procesi čiji se utjecaj pokazao vrlo razoran za tradicionalne društvene sustave. Zbog tog se ekonomski razvoj mora planirati uvažavajući povijesno-civilizacijske uvjete u kojima se društvo razvijalo (političko, kulturno-običajno, ekonomsko-tehnološko, pravno, prostorno-zemljopisno, itd.) kao i trenutnu socijalno-ekonomsku i političku situaciju (Štambuk, 1989). Uzmimo na primjer veliku financijsku krizu iz 2008. godine. Krize tih razmjera su se u povijesti javljale poslije prirodnih katastrofa, nestanka nekih resursa ili energije. No, kako kaže Jurčić, ova kriza, koja se nije morala dogoditi, rezultat je dugoročno neodržive nejednakosti u društvu, odnosno, s druge strane sprječavanja, dugoročno održivog, stabilnog rasta gospodarstva (Jurčić, 2010).

Što se tiče hrvatskog društva u posljednjih sto godina kao glavnu značajku valja istaknuti njegovu trajnu nestabilnost, a onda s tim povezanu kontinuiranu depopulaciju što je u novije vrijeme dovelo do većeg udjela starijeg stanovništva u dobnoj strukturi (Lamza Maronić i Tokić, 2012). To ima, ne samo, svoje negativne ekonomske posljedice i nemogućnost gospodarskog oporavka bez uvoza radne snage, a samim tim i dodatnu destabilizaciju društva, nego ima svoje reperkusije i na cjelokupne društvene odnose.

3. KINEZILOGIJA U SUVREMENOM DRUŠTVENOM OKRUŽJU

Zdravlje čovjeka, harmoničan razvoj, održanje sposobnosti i usvajanje znanja prijeko su potrebni za djelotvoran život i rad te za osobno zadovoljstvo (Barić, Prskalo, Badrić, 2008). Iako je moderni način života u 20. i 21. st. procesima industrijalizacije, globalizacije i posebno informatizacije otvorio čovjeku neslućene horizonte maksimalizacije njegovih mogućnosti, ipak je s naše točke gledišta otvorio i neke probleme. Novi stil života stavio je problem tjelesne aktivnosti i kretanja u središte istraživanja mnogih disciplina, posebno onih koje se bave čovjekom (Prskalo, 2015). Čovjek današnjice se od stresa i ubrzanog ritma života opušta najčešće sjedeći pred televizorom. Takav način života zamjetan je već od najranije životne dobi. Školska populacija gubi interes za predmetima tjelesne i zdravstvene kulture, a slobodno vrijeme radije provode u nekoj statičnoj aktivnosti bez gotovo ikakve mišićne aktivnosti. Otud ne čudi trend prekomjerne težine, kardiovaskularnih problema, dijabetesa i drugih bolesti našeg doba (Prskalo, 2013).

Kineziološki programi mogu u mnogome prevenirati zdravstvene poremećaje. Vježbanje može utjecati na regulaciju funkcionalnih, morfoloških i motoričkih obilježja, kao i na modalitete ponašanja i socijalizaciju, pa i kognitivnu dimenziju, tvrdi Vladimir Findak (2009). Otud on s pravom govori o *kineziološkoj prevenciji u odgoju* (Findak, 2011). Takva prevencija trebala bi imati u vidu tri aspekta suvremenog

europskog konteksta: 1. civilizacijske promjene (smanjenje udjela čovjekova rada, dominacija virtualnog svijeta, promjena načina komunikacije, osmišljavanje slobodnog vremena, statički položaji), 2. promjena u odgoju i obrazovanju (promjenama životnih uvjeta: ugrožavanje zdravlja ljudi, zagađenje okoliša, financijska kriza, klimatske promjene, odgoj i obrazovanje za 21. stoljeće), 3. promjenama u supstratnoj znanosti, a na taj način i kineziološkoj edukaciji koje treba uskladiti s ciljevima, zadaćama i koncepcijom cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava (Findak, 2012).

Zato Findak predlaže da bi se kineziologija u suvremenom društvenom okružju trebala baviti onim područjima koja joj imanentno pripadaju: edukacija, sport, sportska rekreacija i kineziterapije. Uz to bi se trebala intenzivnije usredotočiti na bavljenje onim globalnim problemima kojima se ne bavi ni jedna druga znanost. Sa zadovoljstvom konstatira kako je kineziologija spremno dočekala promjene koje prate civilizirano društvo i ponudila odgovore na pitanja vezana uz zdravlje, odgoj i obrazovanje, slobodno vrijeme kao i opadanje antropoloških sposobnosti. Smatra da je kineziologija to bila u stanju učiniti zato što je riješila svoja temeljna teorijska pitanja. Uočava kako je malo disciplina u kojima se istodobno može utjecati na tako velik broj osobina, sposobnosti, dimenzija i karakteristika: morfološke karakteristike, motoričke sposobnosti, funkcionalne sposobnosti te kognitivne i konativne dimenzije svakog čovjeka (Findak, 2012). Ovom dodajemo i odličnu objekciju Prskala i Babina koji ističu kako kineziolozi u višim razredima osnovne i srednjoj školi ili u kineziologiji osposobljeni odgojitelji i učitelji imaju velik upliv na rad u tjelesnom i zdravstvenom odgojno-obrazovnom procesu. Njihova je uloga ukazati na alternativu nedovoljnim fiziološkim opterećenjem uz obilje hrane, povećanoj intelektualnoj i emocionalnoj aktivnosti (Prskalo, Babin, 2007).

4. ZAKLJUČAK

Svako vrijeme ima svoje izazove pa tako i ovo naše. Čini se da se s pravom može reći da čovjek u globalu nikada u povijesti nije imao tako mnogo slobodnog vremena i tako velike mogućnosti za tjelesnu aktivnost u slobodno vrijeme, a da s druge strane tu mogućnost gotovo da ni ne koristi. Kineziologija, posebno kroz svoje grane koje se bave rekreacijom, itekako ima što ponuditi suvremenom čovjeku. Dostignuća medicine već sada pokazuju važnost tjelesne aktivnosti i kretanja, a u budućnosti će pokazati još i više. Kineziologija sa svojim teorijskim i praktičnim saznanjima čovjeku zapadne civilizacije može ukazati na njegovu (pomalo zaboravljenu) prirodnu, zdravu (tjelesnu) dimenziju.

5. LITERATURA

1. Barić, A., Prskalo, I., & Badrić, M. (2008). Stanje i perspektive kineziologije u ekološkoj edukaciji učenika osnovnih škola. *Zbornik radova 17 ljetne škole kineziloga*.
2. Findak, V. (2009). Kineziološka paradigma kurikula tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja za 21. stoljeće. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 10(19), 371-381.
3. Findak, V. (2011). Kineziološka prevencija u području edukacije. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13(4), 71-86.
4. Findak, V. (2012). Kineziološka edukacija u suvremenom europskom kontekstu, 17. Education in the Modern European Environment – EMEE 2012 6th Special Focus Symposium: Kinesiology Education in the Modern European Environment, September 17th to 18th 2012, Opatija, Croatia.
5. Jurčić, L. (2010). Financijska kriza i fiskalna politika. *Ekonomski pregled*, 61(5-6), 317-334.
6. Kočović, D. (2012). Tehnološki napredak, društveni problemi i kriza morala. *Media, Culture and Public Relations*, 3(1), 13-22.
7. Lamza Maronić, M., & Tokić, I. (2012). Utjecaj demografskih čimbenika na društveno-ekonomski razvoj Hrvatske. *Ekonomski Vjesnik/Econviews: Review of contemporary business, entrepreneurship and economic issues*, 25(2), 263-270.
8. Lozina, D. (1994). Teorija sustava kao instrument društvene analize. *Društvena istraživanja*, 3(6 (14)), 671-684.
9. Miljenović, A. (2013). Ekonomska kriza–pokretač transformacije profesije socijalnog rada?. *Ljetopis socijalnog rada*, 20(1), 51-70.
10. Prskalo, I. (2013). Kinesiological Activities and Leisure Time of Young School-Age Pupils in 2007 and 2012. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15(1), 109-128.
11. Prskalo, I. (2015). Kineziologija slobodnog vremena. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 17(Sp. Ed. 1), 219-228.
12. Prskalo, I., & Babin, J. (2007). Antropološke, metodičke, metodološke i stručne pretpostavke rada u području edukacije. *Zbornik radova 16 ljetne škole kineziloga*, 26-32.
13. Šimundža, D. (1993). Prednosti i opasnosti demokratskog sustava. *Bogoslovska smotra*, 62 (3-4), 190-204.
14. Štambuk, M. (1988). Društveni razvoj i selo. *Sociologija i prostor*, (99-100), 25-33.